

РОЗВИТОК РИНКУ ЕКОЛОГІЧНИХ ПОСЛУГ В РОЗВИНЕНИХ КРАЇНАХ

Петренко В.В., Сергійчик О.Г

Усвідомлення важливості та глобального характеру екологічних проблем призвело до того, що все більше країн почали враховувати екологічні аспекти в загальноекономічній і фінансовій політиці та вводити в дію природоохоронне та відповідне податкове законодавство. В свою чергу такі дії сприяли розширенню ринку екологічних товарів та послуг.

Особливо різкий підйом екоіндустрії в промислово розвинених країнах припав на 1980-1990 роки. За однією з оцінок, в 1996 році обсяг світового екологічного ринку складав близько 452 млрд дол США. Вже в 2000 році, за експертними оцінками, обсяг доходів в цьому секторі становив 522 млрд дол. США.

Так на Сполучені Штати Америки, Західну Європу і Японію припадало біля 85 відсотків загальної суми отриманих доходів, які були розподілені між ними наступним чином: 38, 30 і 17%; в той же час на Азію (крім Японії) припадало 5% доходів, на Латинську Америку – 2,4%, на країни Близького Сходу – 1% і на Африку – 1%. На регіональних ринках вагому роль відігравали Німеччина, Франція і Об'єднане Королівство в Європі, Республіка Корея, китайська провінція Тайвань і Китай в Азії (крім Японії), а також Бразилія, Мексика, Аргентина в Латинській Америці. Останніми роками сукупні середньорічні темпи росту ринку в Сполучених Штатах, Західній Європі і Японії склали тільки 2-3%, при цьому найвищі темпи росту забезпечувалися, головним чином, за рахунок країн, які розвиваються.

До найбільш традиційних екологічних послуг можна віднести державні послуги з очистки стічних вод, обробки і видалення відходів, інфраструктуру забезпечення питною водою. На більш пізньому етапі отримали розвиток послуги, пов'язані з дотриманням природоохоронного законодавства, ресурсозбереженням та відновленням якості навколишнього середовища. На відміну від базових послуг, які забезпечують дотримання нормативних положень, екологічні послуги «наступного покоління» покликані здійснювати допомогу компаніям в зменшенні забруднення в рамках процесів, які

орієнтовані на ефективне використання ресурсів, збільшення продуктивності та підвищення конкурентоспроможності.

В дослідженні, проведеному Царрилли С. екологічні послуги поділяються на такі сегменти:

- послуги, пов'язані з екологічною інфраструктурою;
- послуги з боротьби із забрудненням повітря;
- послуги з відновлення якості навколишнього середовища;
- послуги з надання підтримки.

До *послуг, пов'язаних з екологічною інфраструктурою*, належать, головним чином, послуги водного господарства та перероблення і видалення відходів. Загалом, в країнах ОЕСР послуги в сфері екологічної інфраструктури надають муніципальні органи і великі компанії або транснаціональні корпорації, які давно діють на ринку.

Рішення, які пропонуються *послугами, націленими на боротьбу із забрудненням повітря*, як правило, залежать від енергоемності підприємств (підприємства енергопостачання, металургійні та важкої промисловості). В даному сегменті екоіндустрії компанії США, свого часу, були найбільш конкурентоспроможними. На теперішній час країни Європи та Японії є світовими лідерами в цьому секторі.

Послуги з відновлення якості навколишнього середовища, як правило, надають спеціалізовані середні та великі компанії. Ці послуги містять заходи з очищення земельних ділянок, заходи щодо реагування на аварії та різні надзвичайні ситуації, а також оцінку заходів з відновлення навколишнього середовища та їх проектування.

Послуги з надання підтримки (аналітичні, юридичні, консалтингові, аудит, стратегічне управління природокористуванням, дослідництво та розробка, ресурсозбереження тощо) надають середні та великі компанії. Головна мета таких послуг – забезпечити дотримання природоохоронного законодавства. Нові можливості відкриваються з введенням добровільних інструментів, наприклад, системи раціонального природокористування і ресурсозбереження (на основі стандарту ISO 14001), або програми екомаркування.

Розглянувши ринок екоіндустрії, можна констатувати, що в міжнародній торгівлі постачання екологічної послуги в багатьох випадках доповнюється постачанням товарів та технологій. Для більш раціонального вирішення конкретних екологічних проблем можуть пропонуватися комплексні пакети товарів, послуг та технологій.